ورتەڭىمىز اناعۇرلىم نۇرلى

شەريا اۋدانىنداعى وقۋ تاۋىسقان تاربيەلەنۋشى توحتىروزى وبۇلاسەن:

قاجىرلى ەڭبەگىمەن جاقسى تۇرمىسقا كەنەلدى

اۋىزشا بايانىنان ەستەلىك

مەنىڭ اتى - ءجونىم توحتىروزى وبۇلاسەن، شەريا اۋدانىندا تۇرامىن. مەن قازىر ءبىر ساۋدا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ جاۋاپتىسىمىن، ايەلىم مەن قۇرعان سەرىكتەستىكتە جۇمىس اتقارادى، ۇلىم بالا باقشادا، جانۇيامىزدىڭ تۇرمىسى باقىتتى.

بۇگىنگىدەي باقىتتى تۇرمىس وڭاي - وسپاق قولعا كەلگەنى جوق، مەن ءدىني ۇشقارى يدەيانىڭ سەبەبىنەن تەرىس جولعا ءتۇسىپ كەتە جازدادىم.

مەن ءبىر قاراپايىم شارۋا وتباسىندا دۇنيەگە كەلدىم، بۇرىن ءۇيىمىز كەدەي بولاتىن، مەن قۇلشىنا ۇيرەندىم، باستاۋىش، ورتا مەكتەپتە ناتيجەم كلاس بويىنشا الدىڭعى قاتاردا بولدى، مەنىڭ جالعاستى وقۋ ويىم بولعانىمەن، ءبىراق وتباسىمىزدا ەكونوميكالىق قيىنشىلىق بولعاندىقتان، جالعاستى وقۋدان لاجسىز كەشتىم.

مەن ءوز قۇلشىنىسىم ارقىلى كەدەيلىك جاعدايىمىزدى وزگەرتىپ، كەلەشەك ۇرپاقتارعا ءتىپتى دە جاقسى تۇرمىس ورتاسىن جاراتىپ بەرۋدى ويلادىم. سونىمەن بانكەدەن 10 مىڭ يۋان قارىز الدىم، الايدا تاجىريبەم كەمشىل بولعاندىقتان، شارۋاشىلىق قۇرۋ بارىسىندا نەداۋىر سوققىعا ۇشىرادىم.

شارۋاشىلىق قۇرۋدا ساتسىزدىككە ۇشىراعانىمنان كەيىن، نە ىستەرىمدى بىلمەي داعداردىم. كۇندەردىڭ بىرىندە بازارداعى جايما ورنىنان ءبىر كىتاپ ساتىپ الدىم، ول كەزدە ونىڭ زاڭسىز ءدىني كىتاپ ەكەنىنەن حابارسىز ەدىم، الگى كىتاپتى وقىعانىمنان كەيىن وعان قۇنىعىپ الدىم، يدەيام دا سونان باستاپ وزگەردى.

مەن وزگەلەرمەن قارىم - قاتىناس جاساۋدان باس تارتا باستادىم، اسىرەسە، ماڭايىمداعى حانزۋلار كوزىمە سيمايتىن بولدى، "كىتاپتا" ايتىلعانداي، ورايىن تاۋىپ "جات دىندەگىلەردى" ءولتىرۋىم كەرەك، وسىلاي ىستەگەندە "ۇجماققا" ءساتتى كىرەم، باسىما باق - داۋلەت قونادى دەپ قارادىم. ءىشنارا الەۋمەتتىك ورتادا وسى سياقتى ءدىني ۇشقارى يدەيانى وزگەلەرگە دە ۇگىتتەي باستادىم.

سونان كەيىنگى 10 جىلدا مەن ءوز سەرىكتەستىگىمدى قۇردىم، ساۋدا جۇمىسىمەن ۇنەمى سىرت جەرلەردە ءجۇردىم. ءبىر جولى قىستاققا قايتقانىمدا، تۋ شىعارۋ سالتىنان كەيىنگى ۇگىتتەن "زاڭسىز ءدىني قيمىل"، "ءدىني ۇشقارى يدەيا" دەگەن ۇعىمدى تۇڭعىش رەت ەستىدىم.

كورگەن - بىلگەنىم كوبەيگەنىنەن بولسا كەرەك، مەن كەيبىر ماسەلەلەرگە بىرتە - بىرتە وي جۇگىرتە باستادىم، كەيبىر ىستەردىڭ "كىتاپتا" ايتىلعان مازمۇنداردان مۇلدە باسقاشا ەكەندىگىن اڭعاردىم، بىرنەشە رەت لەكسيا تىڭداپ، قىستاق كادرلارىمەن اۋىس - كۇيىس جاساعانىمنان كەيىن، ءوزىمنىڭ بۇرىنعى ىستەگەن ىستەرىمنىڭ قاتە ەكەندىگىن اڭعاردىم.

كەيىنىرەك، شەريا اۋدانىنداعى كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ، باۋلۋ ورتالىعى تەگىن تاربيەلەپ وقىتادى، ۇشقارىلىقتى الاستاۋ تاربيەسىن جۇرگىزەدى، مەكتەپتەگى وقىتۋشىلاردىڭ ءبارى جوعارى ساپالى وقىتۋشىلار، تاربيەلەنۋشىلەر ول ارادان مەملەكەتتە ءبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ءتىل - جازۋدى، زاڭ بىلىمدەرىن جانە كاسىپتىك شەبەرلىكتى ۇيرەنۋىنە بولادى ەكەن دەگەندى ەستىدىم. سونىمەن قىستاق كوميتەتىندەگى كادرلاردى ىزدەپ بارىپ، ولارعا ءوز ويىمدى جانە بۇرىن ىستەگەن ىستەرىمدى ايتتىم، ءوزىمدى تۇبەگەيلى وزگەرتۋ، ءدىني ۇشقارى يدەيانىڭ ىقپالىنان تۇبەگەيلى ارىلۋ ويىنا كەلدىم.

تاربيەلەۋگە قاتىناسقانىمنان كەيىن، مەنىڭ مەملەكەتتە ءبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ءتىل - جازۋ ورەم ءوستى، زاڭ بىلىمدەرىن ۇيرەنىپ، بۇرىن زاڭ جونىندەگى تانىمىمنىڭ جەتەرسىزدىگىنەن وتكىزگەن قاتەلىكتەرىمدى تانىدىم. مەملەكەتتە ءبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ءتىل - جازۋدان پايدالانىپ، ءار كاسىپ، ءار سالاداعىلارمەن قالاي بارىس - كەلىس جاساۋدى ءبىلدىم، نەنىڭ زاڭدى، نەنىڭ زاڭسىز ەكەندىگىن ۇقتىم، نەنى ىستەۋىمىز، نەنى ىستەمەۋىمىز كەرەكتىگىن اڭعاردىم، بۇرىنعى ناشار تۇرمىس ادەتتەرىمدى دە وزگەرتتىم.

كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ، باۋلۋ ورتالىعىندا ۇيرەنۋدە بولعان كەزىمدە، قىستاق كادرلارى ۇنەمى وتباسىما كەلىپ شەشۋگە ءتيىستى قانداي قيىنشىلىقتارىمنىڭ بارلىعىن ۇعىسىپ تۇردى، اۋىلدى جاڭارتۋدا كومەكتەسىپ، اۋلام ءشىت جاڭا بەينەگە ەندى، ءار جولى ۇيگە قايتقانىمدا، قىستاقتا جانە وتباسىمدا جاڭالىقتاردىڭ بولعانىن بايقادىم.

كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ، باۋلۋ ورتالىعىنان وقۋ تاۋىسقانىمنان كەيىن، مەن ۇنەمى ۇيرەنگەن بىلىمدەرىمدى ماڭايىمداعىلارعا ۇيرەتىپ، ولاردى قاي - قاشاندا ۇلتتار ىنتىماعىن قورعاۋعا، قوعام ورنىقتىلىعىن قورعاۋعا، ازاماتتاردىڭ وتەۋگە ءتيىستى جاۋاپكەرشىلىگى مەن بورىشىن وتەۋگە، وتانشىل، كاسىبىن قادىرلەيتىن، ادال، زاڭعا بويسۇناتىن جاقسى ازامات بولۋلارىنا جەتەكشىلىك ەتتىم.

مەن كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ، باۋلۋ ورتالىعىنان ۇيرەنگەن بىلىمدەرىمنەن پايدالانىپ سەرىكتەستىگىمنىڭ جۇمىسىن قۇلشىنا جۇرگىزىپ، جۇمىس ءتۇيىنىن اۋىلىمنىڭ اۋىل شارۋاشىلىق قوسىمشا ونىمدەرى شارۋاشىلىعىنا قاراي ويىستىردىم، ماسەلەن، شىلان، شاپتول، جاڭعاق، روزا گۇلى، ت. ب. مەن سەرىكتەستىكتىڭ كولەمىن ونان ارى كەڭەيتىپ، تاعى دا 25 ــ 30 جۇمىسشى ورنىن اشىپ، اناعۇرلىم كوپ ادامنىڭ جۇمىس ىستەپ اقشا تابۋىنا، قاجىرلى ەڭبەكتەرىمەن ءتىپتى دە جاقسى تۇرمىسقا كەنەلۋىنە مۇمكىندىك جاساۋدى جوسپارعا الدىم.

(ءتىلشىمىز جىڭ جو رەتتەگەن)

ۇلتتىڭ گۇلدەنۋى جولىندا . ەرجۇرەك قۇرباندار شەجىرەسى

تەمىر جول ساقشىسى شۋي شياۋچياڭ:

ىستىق قانىمەن، ومىرىمەن جولاۋشىلاردىڭ حاۋىپسىزدىگىن قورعادى

شينحۋا اگەنتتىگىنىڭ 1 - ايدىڭ 1 - كۇنى نانچاڭنان بەرگەن حابارى (ءتىلشى گو جيەۋن). 1999 - جىلى قوڭىر كۇز مەزگىلى، نانچاڭ تەمىر جول قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسىنىڭ پويەز ساقشىسى شۋي شياۋچياڭ جولاۋشىلاردىڭ حاۋىپسىزدىگىن قورعاۋ جولىندا بۇزاقىمەن شايقاس جاساپ، داڭقپەن قۇربان بولدى.

شۋي شياۋچياڭ، 1973 - جىلى قاھارمان قالا نانچاڭدا دۇنيەگە كەلگەن، جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ مۇشەسى، الدىڭعى عاسىردىڭ 90 - جىلدارىنىڭ باسىندا، جۇڭگو حالىق قارۋلى ساقشى اسكەري بولىمىنە قاتىناسقان، كەيىن كەلە، قوعام حاۋىپسىزدىگى تاراۋىنا كەلىپ قىزمەت ىستەپ، نانچاڭ تەمىر جول قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى نانچاڭ قوعام حاۋىپسىزدىگى باسقارماسى نانچاڭ پويەز ساقشىسى ۇلكەن اترەتىنىڭ حالىق ساقشىسى بولعان. 1999 - جىلى 10 - ايدا ءبىر رەتكى پويەزدا كۇندەلىكتى شارلاۋ جۇرگىزىپ جۇرگەن كەزدە، شۋي شياۋچياڭ پىشاق، مىلتىق الىپ جۇرگەن ءبىر بۇزاقىنى بايقاپ قالىپ، پويەزداعى جولاۋشىلاردىڭ حاۋىپسىزدىگىن قورعاۋ جولىندا بۇزاقىمەن شايقاس جاساپ، داڭقپەن قۇربان بولادى. 2000 - جىلى 1 - ايدا شۋي شياۋچياڭعا مەملەكەتتىك قوعام حاۋىپسىزدىگى جۇيەسىندەگى ءبىرىنشى دارەجەلى قاھارمان ۇلگى داڭقتى اتاعى تولىقتاپ بەرىلدى.

1999 - جىلى 10 - ايدىڭ 20 - كۇنى شۋي شياۋچياڭ نانچاڭنان گۋاڭجوۋ شىعىس ۆوكزالىنا بەت العان 565 كەزەكشى پويەزدا كەزەكشىلىك وتەيدى، كەزەكشى پويەز پىڭشياڭ بەكەتىنە جەتكەندە قاس قارايىپ كەتەدى، شىراق نۇرىمەن جارىقتانعان ۆاگوندار ءتۇن قاراڭعىلىعىندا ايرىقشا جىلى سەزىلەدى. سول كۇنى كەشكى ساعات 20 مولشەرىندە شۋي شياۋچياڭعا پويەز قىزمەتكەرى ارەكەتى كۇماندى ءبىر ەر ادامنىڭ "پىڭشياڭنان حىڭياڭعا" دەيىنگى قىسقا ارالىقتى بەلەت الىپ پويەزعا شىققانىن ايتادى.

پويەز باياۋ پىڭشياڭ بەكەتىنەن جولعا شىعىسىمەن شۋي شياۋچياڭ ۆاگوندار تۇتاسقان جەردەن الگى ەر ادامدى ىزدەپ تاۋىپ، ونى 13 - ءنومىرلى ۆاگونداعى پويەز قىزمەتكەرلەرى بولمەسىنە اپارىپ سۇراققا تارتادى. شۋي شياۋچياڭ سۇراققا تارتقاندا كۇماندى ەر ادام قاتتى ساسقالاقتاپ، وڭ قولىمەن قالتاسىنىڭ اۋزىن قىمتاي ۇستايدى، شۋي شياۋچياڭ ونىڭ جانىنا بارىپ تەكسەرمەكشى بولعان كەزدە بۇل ادامنىڭ جاۋىزدىق كەسپىرى ايپاراداي اشىلىپ، قالتاسىنان ءوزى جاساپ العان ناگاندى سۋىرىپ الىپ شۋي شياۋچياڭعا كەزەپ ماساسىن باسىپ قالادى، وق ىسقىرىپ شۋي شياۋچياڭنىڭ قۇلاق تۇبىنەن ءوتىپ بارىپ، تەرەزەنىڭ راماكاسىنا تيەدى.

بۇزاقى وعىنىڭ دارىماي كەتكەنىن بايقاپ، جالت بەرىپ ۆاگونعا قاراي قاشا جونەلمەكشى بولادى، ۆاگون ىشىندە جولاۋشىلار ىعى - جىعى بولاتىن، مىلتىق العان بۇزاقى ەگەر ۆاگونعا كىرىپ كەتەر بولسا، سوڭعى زاردابىن مولشەرلەۋگە كەلمەس ەدى، شۋي شياۋچياڭ ەش ءارى - ءسارى بولماستان، بۇزاقىعا قاراي اتىلىپ بارىپ، دەنەسىمەن مىلتىق اۋزىن توسىپ، بۇزاقىنىڭ قولىنداعى مىلتىعىن كۇشپەن قاعىپ تۇسىرەدى. ءبىراق جەندەتتىگى باسىنان اسقان بۇزاقى تاعى ءبىر قالتاسىنان ۇزىندىعى 20 سانتيمەترلىك بۇكتەمەلى پىشاق سۋىرىپ الىپ، شۋي شياۋچياڭنىڭ قۇرساعىنا، كەۋدەسىنە قاراي سۇعا بەرەدى.

ەسىكتىڭ سىرتىندا قالعان پويەز قىزمەتكەرلەرى مەن جولاۋشىلار قاتتى ابىرجىپ، پويەز قىزمەتكەرلەرى بولمەسىنىڭ ەسىگىن شاعىپ كىرەدى، بۇزاقى ىزا - كەك كەرنەگەن ادامداردىڭ ءوزىن ۇستاۋعا كەلە جاتقانىن كورىپ، جالما - جان باسىمەن پويەز تەرەزەسىنىڭ اينەگىن ءسوزىپ شاعىپ، پويەزدەن سەكىرىپ قاشىپ كەتپەكشى بولادى. وسى كەزدە اۋىر جارالانعان شۋي شياۋچياڭ ومىرىندەگى ەڭ سوڭعى قايراتىن سارقا جۇمساپ، بۇزاقىنى تۇقىر جىلاتىپ باسىپ الادى. بىلە - شالا كەزەكشىلىك مىندەتىن وتەگەن پويەز ساقشىسى باستىعى تۋ شياڭيۋي حاباردى ەستي سالىسىمەن جەتىپ كەلىپ، شۋي شياۋچياڭ تاس قىلىپ قۇشاقتاپ العان بۇزاقىنى قولعا تۇسىرەدى.

بۇزاقىمەن شايقاسۋ بارىسىندا، باقىتقا قارسى، شۋي شياۋچياڭنىڭ دەنەسىنە 16 جەردەن پىشاق تيەدى، ەمدەۋ ءونىم بەرمەي، داڭقپەن قۇربان بولادى.

تۋ شياڭيۋي ەسكە الىپ بىلاي دەيدى: "مەن ناق مايدانعا بارعانىمدا دەنەسى اۋىر جارالانعان شۋي شياۋچياڭ ءالى دە بۇزاقىنى مىقتاپ ۇستاپ الىپتى. سول كەزدە ول الدەقاشان سوزدەن قالعان ەكەن، ول ءوزىنىڭ ىستىق قانىمەن، ومىرىمەن پويەزداعى جولاۋشىلاردىڭ حاۋىپسىزدىگىن قورعادى".

نانچاڭ تەمىر جول قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسىنىڭ قاتىستى جاۋاپتىسى مىنالاردى ءبىلدىردى: شۋي شياۋچياڭ قوعام حاۋىپسىزدىگى قىزمەتىنە قاتىناسقانىنان بەرى، كوممۋنيستىك پارتيا مۇشەسىنىڭ بۇكىل ىنتا - ىقىلاسىمەن حالىق ءۇشىن قىزمەت ىستەۋ باستى ماقساتىن باستان - اياق ەسىندە بەرىك ساقتادى جانە قۇلشىنا امالياتتا ايگىلەدى، پويەزداعى ءتۇرلى زاڭعا قايشى قىلمىستىق ارەكەتتەرگە قاتاڭ سوققى بەرىپ، ىلگەرىندى - كەيىندى 50دەن استام ءتۇرلى دەلونى اشىپ، زاڭعا قايشى قىلمىس وتكىزگەن 129 ادامدى ۇستاپ، تەمىر جول تاسىمالى ءتارتىبىن قورعاۋعا، جولاۋشىلاردىڭ مال - مۇلكى مەن باس امانديعىن قورعاۋعا كورنەكتى ۇلەس قوستى.

شۋي شياۋچياڭ قۇربانىنىڭ جاۋىز بۇزاقىدان تايسالماي، جولاۋشىلاردىڭ ءومىرىنىڭ حاۋىپسىزدىگىن ماڭداي الدى ورىنعا قويعان رۋحى ءار ۇرپاق پويەز ساقشىلارىن شابىتتاندىردى جانە جىگەرلەندىردى، ولار ءتىپتى دە قىزۋ ىنتامەن كۇندەلىكتى قىزمەتكە ات سالىسىپ، پويەزداعى جولاۋشىلاردىڭ حاۋىپسىزدىگىن قورعادى.

(باسى 1 - بەتتە)

كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ اياقتالار جىلى تاعى ىندەتتىڭ ىقپالىنا ۇشىراپ وتىرمىز، ءتۇرلى قىزمەت مىندەتى اناعۇرلىم اۋىرلاپ، تالاپ اناعۇرلىم جوعارىلادى، مىندەتتى قايتكەندە ساپاسى مەن سانىنا كەپىلدىك ەتە ورىنداپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ جاپپاي جەڭىسىنە قول جەتكىزۋ ــ ءبىزدىڭ الدىمىزداعى، ءسوز جوق، جاۋاپ بەرۋگە ءتيىستى سۇراۋ.

شينجياڭنىڭ جەر - جەرىندە، اسىرەسە، اۋىر كەدەي وڭىرلەردەگى كادر - بۇقارا بەلسەنە ارەكەتتەنىپ، جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋس وكپە قابىنۋ ىندەتىنىڭ ىقپالىن باتىل جەڭىپ، اناعۇرلىم زور سەنىممەن، اناعۇرلىم كۇشتى تەبىنمەن كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدى ىلگەرىلەتىپ، زەيىن - زەردەنى، كۇش - قۋاتتى ۇيىستىرىپ شايقاس جۇرگىزىپ، ەڭ سوڭعى ماشاقاتتى تۇيىندەردى شەشتى.

جوعارى دەڭگەيدە ىلگەرىلەتىپ، شايقاستى اشىق - اشكەرە قاداعالادى

اۆتونوميالى رايوندىق پارتكوم ىندەتتەن ساقتانۋ - تىزگىندەۋ جانە ەكونوميكالىق، قوعامدىق دامۋدى ءبىر تۇتاس ىلگەرىلەتۋدى ورنالاستىرۋ بارىسىندا كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە باتىل قول جەتكىزۋ جونىندە تالاي رەت ناقتى ورنالاستىرۋ جاساپ، ايقىن تالاپتاردى ورتاعا قويدى. وسىدان سوڭ تالاي رەت ءماجىلىس اشىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ شەشۋشى شايقاسىن جۇرگىزۋ، جاپپاي دوڭگەلەك داۋلەتتى قوعام ورناتۋدىڭ شەشۋشى جەڭىسىنە جەتۋ جونىندە ارنايى ورنالاستىرۋلار جاساپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە قول جەتكىزۋ سىندى ارقاۋدى ءار ۋاق مىقتاپ شيراتىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدى اناعۇرلىم زور سەنىممەن، اناعۇرلىم كۇشتى تەبىنمەن ىلگەرىلەتىپ، اۋىر كەدەيلىكتى جويۋ شايقاسىن ويداعىداي جۇرگىزىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ جالپى بەتتىك جەڭىسىنە باتىل قول جەتكىزۋدى، جاپپاي دوڭگەلەك داۋلەتتى قوعام ورناتۋدىڭ شەشۋشى جەڭىسىنە قول جەتكىزۋدى باسا دارىپتەدى.

مەملەكەتتىڭ ءبىر تۇتاس ورنالاستىرۋىنا ساي، اۆتونوميالى رايون قالپاعى الىنباعان 10 كەدەي اۋدان مەن 559 كەدەي قىستاقتا شايقاستى اشىق - اشكەرە قاداعالاپ، ولكە دارەجەلى باسشىلار باستاماشى بولىپ، اۆتونوميالى رايوندىق كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ - وركەندەتۋ باسشىلىق گرۋپپاسى ءبىر تۇتاس قولباسشىلىق ەتىپ، اۆتونوميالى رايون اۋداندارىدى، ايماق - اۋداندار قىستاقتاردى قاداعالاپ، شىنداپ كىرىسىپ، قاتاڭ قاداعالاپ، شايقاسقا زەيىن - زەردەنى، كۇش - قۋاتتى شوعىرلاندىرىپ، ەڭ سوڭعى ماشاقاتتى تۇيىندەردى باتىل شەشۋدى تالاپ ەتتى. بۇل قىزمەتتى جاقسى ىستەۋ ءۇشىن، حوتان ايماعى ىلگەرىندى - كەيىندى 2 رەت بيىل قالپاعى الىناتىن 5 كەدەي اۋدانعا جۇمىس باسىندا جەتەكشىلىك ەتتى، سونداي - اق ىلگەرىندى - كەيىندى 5 قىستاقتا جۇمىس ۇستىندە تاربيەلەۋدى ورىستەتىپ، "نەنى قاداعالاۋ، قانداي شايقاس جۇرگىزۋ، قالاي قاداعالاۋ، شايقاستى قالاي جۇرگىزۋ" جونىندە ناقتى جۇمىس، ناقتى جاتتىعۋ جۇرگىزىپ، شايقاستى قاداعالاۋدا ناقتى ونىمدىلىككە قول جەتكىزۋگە شىنايى كەپىلدىك ەتتى.

كوكتەم مەرەكەسىنەن كەيىن، ىندەتتىڭ ىقپالىندا كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ قىزمەتىنىڭ قيىندىعى ارتتى، اۆتونوميالى رايون دەر كەزىندە ءبىر قىدىرۋ شارا شىعارىپ، ىندەتتىڭ ىقپالىن قۇلشىنا جەڭىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدى ىلگەرىلەتتى. 2 - ايدىڭ ورتا شەنىندە، اۆتونوميالى رايوندىق كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ - وركەندەتۋ باسشىلىق گرۋپپاسى «جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋس وكپە قابىنۋ ىندەتى مەزگىلىندە كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ قىزمەتىن جاقسى ىستەۋ جونىندەگى حابارلاندىرۋدى» باسىپ تاراتىپ، جەر - جەردەن ىندەتتىڭ ىقپالىنا ءجىتى تالداۋ جۇرگىزىپ، تۇجىرىم جاساپ، اۋىل شارۋاشىلىعى ءوندىرىسىن قالپىنا كەلتىرۋ، باسقا كاسىپ سالاسىنا ويىستىرىپ جۇمىستاندىرۋدى ىلگەرىلەتۋ، تۇتىنۋ ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدى ورىستەتۋ، نىسانا قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتۋ سياقتى ءتۇيىندى قىزمەتتەردى جاقسى ىستەۋىن تالاپ ەتتى؛ تاياۋدا اۆتونوميالى رايون تاعى 24 ناقتى شارا شىعارىپ، جەر - جەردىڭ كاسىپ سالاسىن يگەرۋ، جۇمىستانۋدى جەبەۋ، سۇيەمەلدەۋ نىساندارى سياقتى ءتۇرلى قىزمەتتەردى جاقسى ىستەۋىنە سالا - سالا بويىنشا جەتەكشىلىك ەتىپ، بۇكىل رايوننىڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە قول جەتكىزۋىنە تاعى دا ەسە قوستى.

اۋىر كەدەي وڭىرلەردە شەشۋشى شايقاستىڭ شەشۋشى جەڭىسىنە قول جەتكىزۋدىڭ تاسقىنداعان كۇشىن تەز ۇيىستىرۋدى پارمەندى تۇردە ىلگەرىلەتىپ، كادر - بۇقارا قايراتتى تاسقىنداتىپ، ۋاقىتپەن جارىسىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ قىزمەتىنە ۋاقىت ۇتا ات سالىسىپ، جاپپاي جەڭىسكە جەتۋ نىساناسىنا قاراي قۇلشىنا ۇمتىلدى.

دالمە - ءدال شارا اتقارىپ، نىساناني قامال الۋعا قاراتتى

شەشۋشى شايقاستا شەشۋشى جەڭىسكە جەتۋدىڭ ماڭىزدى كەزەڭىنە جەتكەن سايىن، "دالمە - دالدىكتىڭ" ماڭىزدىلىعى سولعۇرلىم كورنەكتىلەنە ءتۇستى. "جەتى ءبىر توپ" شاراسى بويىنشا، رايونىمىزداعى ءارقايسى اۋىر كەدەي وڭىرلەر دالمە - ءدال شارا اتقارىپ، جاعدايعا قاراي ىستەپ، كاسىپ سالاسى بويىنشا جەتەكشىلىك ەتۋدى، جۇمىستاندىرۋ بويىنشا جەتەكشىلىك ەتۋدى كورنەكتىلەندىرىپ، كوپ شارانى قاتار قولدانىپ، كەدەي حالىقتىڭ كىرىسىن ارتتىرۋىنا كومەكتەستى.

جۇمىستى، ءوندىرىستى قالپىنا كەلتىرگەنىنەن كەيىن، لوپ اۋدانى ءوزىن ءجۇندى قويان باعىمشىلىعى بويىنشا كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدەن ۇلگى كورسەتۋ كاسىپ سالاسى باقشاسى قاربالاستىققا ءتۇستى. كاسىپ سالاسى باقشاسى ىندەت جاعدايى اكەلگەن ۋاقىتشا قيىنشىلىقتاردى بەلسەنە جەڭىپ، وزدەرى ماڭەرلەۋ، تۇرعان جەرىندە شەشۋ سياقتى تاسىلدەر ارقىلى جەم - شوپپەن قامداۋمەن قاماتاماسىز ەتتى، 53 جۇمىسكەر زاۋودتا جاتىپ، تاماقتانىپ، قاربالاس باعىمشىلىق قىزمەتىنە ات سالىستى. بىلتىر كاسىپ سالاسى باقشاسىنا كىرىپ جۇمىس ىستەگەن ارحيۆ تۇرعىزىلىپ، كارتوچكالاندىرىلعان شارۋا نۇرزاتحان قادىر قويان باعىمشىلىعى كاسىبىنىڭ جەتەكشىلىگىندە، بيىل كەدەيلىكتەن ارىلۋىندا ماسەلە جوق ەكەندىگىن ايتتى. كاسىپ سالاسى باقشاسىنىڭ جاۋاپتىسى ۋاڭ يۋيلەي بىلاي دەيدى: بيىل كاسىپ سالاسى باقشاسى قولدا بار 100 مىڭ قويان باعىمشىلىق كولەمىن ءبىر ەسە كەڭەيتۋدى جوسپارلاۋدا، سول كەزدە 120 نەشە ادامنىڭ جۇمىستانىپ كىرىسىن ارتتىرۋىنا جەتەكشىلىك ەتەدى.

حوتان ايماعىنداعى كەدەيلىك قالپاعى الىنباعان 5 كەدەي اۋداندا باعىمشىلىقتى دامىتۋ ــ كەدەيلىكتەن دالمە - ءدال ارىلتۋدىڭ ماڭىزدى تۇتقاسى، جەرگىلىكتى ورىن تۇراقتاندىرعان 100 مىڭ ەسەك، ءبىر ميلليون كوپ ءتولدى ەتتى قوي، 10 ميلليون قويان، كەپتەر، تاۋىق، ۇيرەك، قاز جانە ازىقتىق ساڭىراۋقۇلاق سياقتى كاسىپ سالالارى ءارقايسى كەدەي اۋدانعا تارالدى ءارى كولەم قالىپتاستىرىپ، قىرۋار كەدەي بۇقارانىڭ كىرىسىن ارتتىرۋىنا دالمە - ءدال جەتەكشىلىك ەتتى.

قاشقار ايماعىندا جۇمىستى، ءوندىرىستى جاپپاي قالپىنا كەلتىرۋگە بىلەسە، كەدەي ەڭبەككۇشتەردى الدىمەن ۇيىمداستىرۋدى جانە ىستەتۋدى جەرگىلىكتى ورىننىڭ بىلعى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ مىندەتىن ورىنداۋدى جەبەۋدىڭ ماڭىزدى سۇيەنىشى ەتتى. قازىر يەڭىسار اۋدانىنداعى جۇمىستى، ءوندىرىستى قالپىنا كەلتىرگەن كاسىپورىندار ارحيۆ تۇرعىزىلىپ، كارتوچكالاندىرىلعان 30 مىڭنان استام كەدەي وتباسىن قابىلدادى. بيىل بۇل اۋدان "ءبىر وتباسىندا ءبىر ادامدى نەمەسە ءبىر وتباسىندا كوپ ادامدى جۇمىستاندىرۋ" تالابىنا ساي، كاسىپ سالاسىن دامىتىپ جۇمىستاندىرۋ، باقشا رايونىنداعى كاسىپورىندا جۇمىستاندىرۋ، اۋىل - قىستاقتاردىڭ ءوندىرىس سەحىندا جۇمىستاندىرۋ، ۇيىمدى تۇردە باسقا كاسىپكە ويىستىرىپ جۇمىستاندىرۋ، الەۋمەتتىك يگىلىك سياقتى جۇمىس ورنىن اشۋ ارقىلى جۇمىستاندىرۋ سياقتى تاسىلدەرمەن ەڭبەك قابىلەتى بار، ونىڭ ۇستىنە جۇمىستانا الاتىن كەدەي وتباسىلارىنىڭ جۇمىستانىپ كىرىسىن ارتتىرۋىن ىلگەرىلەتتى.

قازىرگە دەيىن، اقتاۋ اۋدانى 3000نان استام ارحيۆ تۇرعىزىلىپ، كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي وتباسىنىڭ باسقا كاسىپكە ويىسىپ جۇمىستانۋىن ىسكە اسىرۋىنا كومەكتەستى، بۇل جاقىن ماڭدا جۇمىستانۋدى نەگىز ەتتى. بيىل قىزىلسۋ قىرعىز اۆتونوميالى وبلىسى بۇكىل وبلىستا وتباسىلارىنا ەڭگىزۋ تۇرىندەگى 29 نىسانعا جانە ساتىپ الۋ تۇرىندەگى 31 نىسانعا جەرگىلىكتى ورىنداعى 2300دەن استام ەڭبەككۇشتى قابىلداپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە قول جەتكىزۋگە مىعىم جۇمىستاندىرۋ نەگىزىن قالادى.

شالاعايلىقتاردى تەكسەرىپ، كەمشىلىكتەردى تولىقتاپ، ونىمدىلىگىن جوعارىلاتتى

بيىل الدىڭعى جارتى جىلدا، رايونىمىز قالعان 15 مىڭ 300 ادامنىڭ حاۋىپسىز اۋىز سۋ ماسەلەسىن تۇبەگەيلى شەشەدى، بۇل 2019 - جىلعى شينجياڭ كەدەي حالىقتىڭ قاتەرلى ۇيلەردە وتىرۋ تاريحىن تۇبەگەيلى اياقتاتقانىنان كەيىن، رايونىمىزدىڭ ولقىلىقتاردى تولىقتىرۋ، ءالسىز تۇستاردى كۇشەيتۋ جاعىنداعى تاعى ءبىر تىڭ جەتىستىگى بولماق.

اۆتونوميالى رايوندىق كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ - وركەندەتۋ كەڭسەسىنىڭ ورىنباسار مەڭگەرۋشىسى چىن لي بىلاي دەيدى: اۆتونوميالى رايون تاعى وقۋدان قول ءۇزۋدى تىزگىندەۋدى، وقۋعا تۇسۋگە كەپىلدىك ەتۋدى ۇزدىكسىز كۇشەيتىپ، كەدەي وتباسى پەرزەنتتەرىنىڭ وقۋسىز قالۋىنىڭ، وقۋدان قول ءۇزۋىنىڭ الدىن الادى، جالپى حالىقتىق دەنساۋلىق تەكسەرۋگە تابانداي بولىپ، تۋبەركۋلەز اۋرۋى سياقتى جەرگىلىكتى اۋرۋلاردى قۇتقارىپ - ەمدەپ، وڭتۇستىك شينجياڭداعى 4 ايماق - وبلىستىڭ اۋىل - قىستاق شيپاگەرلەرىن تولىقتاپ، كەدەي وڭىرلەردىڭ وقۋ - اعارتۋ، ەمدەۋ نەگىزىن ۇزدىكسىز بەكەمدەيدى.

اقتاۋ اۋداندىق كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ - وركەندەتۋ كەڭسەسىنىڭ مەڭگەرۋشىسى ۋاڭ چيڭيۇك تانىستىرىپ بىلاي دەيدى: قازىر اقتاۋ اۋدانى "ەكىدەن تارىقتىرماۋ، ءۇشتى قاماتاماسىز ەتۋ" جاعىنداعى ماسەلەلەردى تۇگەلدەي شەشىپ بولدى، بيىل كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ نىساناسىن ورىنداۋداعى ەڭ كوكەي تەستى ءىس ــ مەحانيزم قۇرۋ، ارنانى كەڭەيتۋ سياقتى تاسىلدەر ارقىلى كەدەيلەردىڭ كىرىسىن ۇزدىكسىز ارتتىرۋدى، كىرىسىن ورنىقتى ارتتىرۋدى جەبەۋ. "ءبىز جاڭا جۇمىس ورىندارىن اشۋ، جۇمىستانۋ ارناسىن كەڭەيتۋ، ەرەكشە كاسىپ سالاسىن دامىتۋ سياقتى تاسىلدەر ارقىلى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ مىندەتىن جوعارى ساپامەن ورىندايمىز"، - دەيدى ۋاڭ چيڭيۇك.

"ولقىلىقتاردى تولىقتىرۋ اناعۇرلىم كۇشەيگەن سايىن، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدىڭ ونىمدىلىگى سولعۇرلىم جاقسى، ساپاسى سولعۇرلىم جوعارى بولادى". قاشقار ايماقتىق كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ - وركەندەتۋ كەڭسەسى پارتيا باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ شۋجيى جىڭ گىنچاڭ بىلاي دەيدى: قاشقار ايماعى بيىل 4 جاعداي ولقىلىقتار مەن ءالسىز تۇستاردى تولىقتىرۋدى تەزدەتەدى. جۇمىستاندىرۋ جاعىندا، جۇمىس ورنىن ورنىقتىرادى، كىرىستى ورنىقتىرادى، كاسىپ سالاسى جاعىندا، نەگىزدى اناعۇرلىم بەكەمدەپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە قول جەتكىزۋدى تۇبىرىنەن بەكەمدەيدى. مۇنان سىرت، قاشقار ايماعى ەرىك - جىگەر، اقىل - پاراسات جاعىنان سۇيەمەلدەۋگە ۇزدىكسىز كۇش سالىپ، كەدەي بۇقارانىڭ ىشكى قوزعاۋشى كۇشىن اناعۇرلىم كۇشەيتەدى، سونىمەن بىرگە كەدەي وڭىرلەردىڭ نەگىزدىك قۇرىلىس قۇرىلىستارىن تەزدەتىپ، "جۇمساق بولشەكتى" دە، "قاتتى بولشەكتى" دە تولىقتىرىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ نەگىزىن ۇزدىكسىز بەكەمدەيدى.

"ءبىر جاعىنان، قالعان كەدەي حالىقتى كەدەيلىكتەن ارىلتۋمەن بىرگە، ەندى ءبىر جاعىنان، كەدەيلىكتەن ارىلعان حالىقتىڭ تابىسىن بەكەمدەۋدى جانە ونى جوعارىلاتۋدى مىقتى يگەرۋ كەرەك". چىن لي بىلاي دەيدى: اۆتونوميالى رايون سونىمەن بىرگە كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ ۇلكەن ساندى مالىمەت تورىن ابزالداۋ ارقىلى تولىق ساۋلەلەندىرىپ، قايتالاي كەدەيلەنۋدى باقىلاۋ - سارالاۋ جانە يكەمدى كومەكتەسۋ - سۇيەمەلدەۋدى ۇزدىكسىز كۇشەيتىپ، قايتالاي كەدەيلەنۋ ىقتيمالدىعى بار حالىقتى جانە جاڭادان كەدەيلەنۋ ىقتيمالدىعى بار حالىقتى دەر كەزىندە بايقاپ، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ شاراسىن دەر كەزىندە قولدانىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ ساپاسى مەن ونىمدىلىگىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتادى".